

Motion till riksdagen

1989/90:Jo509

av Inger Schörling m. fl (mp)

Djurförsöken

Alla djur har rätt att utvecklas efter sin arts förutsättningar och under de betingelser som råder i den miljö som är naturlig för dem, detta oavsett nytta för människan. Miljöpartiet de gröna vänder sig därför mot alla former av djurplågeri.

Djurförsök är till mycket stor del både plågsamma och fönedrande för djuren. Målet måste vara att minska användningen av djurförsök och när de utförs göra djurförsöken så förutsägbara som möjligt.

Människan måste inse att djuren har ett egenvärde och att livet är värt respekt.

I Sverige utnyttjas nära en halv miljon djur om året i djurförsök, ofta plågsamma. Detta innebär ett djur i minuten. För att testa kemikalier, läsningsmedel, tobak, läkemedel, kosmetika etc. utsätts djur för försök som ett led i att legitimera allt fler kemiska produkter, skönhetsmedel, läkemedel. Ofta handlar det om produkter som det inte finns något reellt behov av eller läkemedel som skall ersätta bristen på vettig livsstil.

Den kunskap som erhålls genom djurförsöken är ofta tämligen intetsäggande eftersom bara ett ämne testas åt gången medan människan exponeras för tiotusentals ämnen samtidigt, i maten, luften, vattnet. Kombinationseffekterna i det kemikaliserade samhället kommer man inte alls åt genom djurförsöken – tvärtom kan de bidra till en falsk trygghetskänsla och ensidigt analyserande av enskilda ämnen. Djurförsök sker ofta av slentrian – det blir ett försäljningsargument att den nya produkten "testats". Dessutom kan man aldrig med säkerhet överföra testresultat från en djurart till en annan, t.ex. människa.

Utvärdering av djurförsök

Toxicitetsstudier

Avsikten med toxicitetsstudier är att förutsäga om en kemikalie av något slag kan utgöra fara för hälsan. För att inte utsätta människan för några risker, utförs studierna på försöksdjur. Man utgår sedan från att de resultat man får fram är direkt överförbara på människan, vilket ofta inte är fallet. Erfarenheterna visar nu, att många djurförsök har varit irrelevanta och att försökstiden kan begränsas avsevärt.

Många in vivo-tester (studien utförs i en levande organism, djur eller människa) har visat sig kunna ersättas med in vitro-tester (problemet studeras utanför kroppen, i provröret). Mot denna bakgrund ter det sig naturligt att in vitro-tester alltid skall väljas, om man med denna kan nå ett fullgott resultat.

Mot. 1989/90
Jo509

Teratogena studier

Ett stort antal kemikalier har undersökts och minst tusen har framkallat fosterskador på djur. Däremot är det mindre än tjugo ämnen, som på goda grunder kan misstänkas skada människans foster. Många onödiga djurförsök har alltså utförts för att spåra fosterskandande kemikalier. Dock råder en stor osäkerhet på detta område, då det är mycket svårt att med säkerhet fastställa vad som händer i människokroppen vid långtidsexponering av mycket små kemikalietillskott. Trots att testerna utarbetades under 1960-talet rekommenderades de i stort oförändrade så sent som 1981 av OECD, som samordnar vissa vetenskapliga frågor i i-länderna.

Forskningen går emellertid snabbt framåt både inom medicin och biologi. Därför är en genomgripande översyn och förändring av testernas uppläggning absolut nödvändig. Resultatet skall sedan ligga till grund för en revision av OECD Guideline for Testing of Chemicals "Teratogenicity", 414, antagen i maj 1981.

1988 refererades i KI-Journalen (Karolinska institutets tidning) nr 4/88 en liten utvärdering av testmetoder; i detta fall handlade det om testmetoder för p-piller som utvärderats för WHO:s räkning. Resultatet beskrevs enligt följande:

"Det finns nu skäl att fler inventeringar görs för att få ett grepp på hur många djurförsök, och inom vilka områden, som kan beskrivas som onödiga även ur forskarens synvinkel."

Utvärdera vetenskapliga krav

Under hösten 1988 presenterades en undersökning, gjord vid Statens veterinärmedicinska anstalt, som visade att försöksdjur led av virussjukdomar som påverkade försöksresultaten på ett mycket allvarligt sätt. Virussjukdomar är bara en faktor som kan göra försöksresultat missvisande. En utvärdering bör göras för att få fram huruvida de djurförsök som görs uppfyller de vetenskapliga krav man har.

Utvärdera alternativa metoder

De alternativa metoderna måste utvärderas om de skall kunna slå ut djurtesterna. Visserligen utvärderades inte djurförsöken innan de började användas, men det ställs andra krav på nya metoder i dag.

För att genomföra utvärdering av alternativa metoder startades inom SCS (Scandinaviska celltoxikologiska sällskapet) ett projekt kallat MEIC-projektet. Projektet utvärderar djurförsöksfria metoder att mäta akut toxicitet – dvs. det som mäts genom bl.a. djurförsöksmetoden LD50. I enlighet med den officiella djurförsökspolitiken som går ut på att minska antalet djurförsök och ersätta dem med alternativa metoder bör riksdagen garantera att

MEIC-projektet tillförs de ekonomiska resurser som behövs. Tidigare har bl.a. Nordiska Samfundet Mot Plågsamma Djurförsök bidragit. Idag stöds det av Nordiska Samfundets Stiftelse För Vetenskaplig Forskning Utan Djurförsök. Man har hittills nått goda resultat och funnit fungerande alternativa metoder för akuta toxicitetstester. MEIC-projektet bör utvidgas och stöttas med resurser för utveckling av alternativa metoder till:

1. teratogena tester, dvs tester som utförs för att spåra fosterskadande kemikalier
2. cancertester.

I samband med den forskningspolitiska propositionen i februari kommer vi att anslå pengar till MEIC-projektet.

Användning av befintliga alternativ

För att de alternativa metoder som i dag redan finns skall utnyttjas bör ekonomiska medel ställas till förfogande för detta ändamål. Detta bör ligga helt i linje med riksdagens tidigare hållning i frågan, nämligen att alternativ skall användas i stället för djurförsök när det är vetenskapligt möjligt.

Alternativa metoder har många fördelar. Man kan få resultat snabbare än genom djurförsök och experimenten kan lätt upprepas och genomföras rutinmässigt. De är vanligtvis mindre kostsamma och erbjuder större flexibilitet när det gäller betingelser och variabler vid försöksuppläggning. Fel som härrör från variationer mellan individer reduceras. Vid användning av alternativa metoder renodlas experimentet så tillvida att andra effekter som kan framkallas i djuret undviks.

Inom grundläggande biomedicinsk forskning kan in vivo-metoder ofta inte ersättas av in vitro-metoder. Men inom toxikologin, utbildning och produktion och mätning av biologiskt aktiva substanser, utgör alternativa metoder till in vivo-dito ofta ett utmärkt substitut.

Den ideella föreningen Nordiska Samfundets Stiftelse har de senaste åren fått ansökningar om bidrag från olika forskningsinstitutioner, som vill övergå till in vitro-teknik i stället för att använda djur för att få fram monoklonala antikroppar. Stiftelsens medel har inte räckt till för att uppfylla behovet. Här skulle medel kunna ställas till förfogande genom t.ex. CFN (Centrala försöksdjursnämnden) eller MFR (Medicinska forskningsrådet).

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av djurförsök,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av vetenskapliga krav,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av alternativa metoder och utvidgning av MEIC-projektet,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användning av alternativa metoder som redan i dag

finns tillgängliga, men som inte tas i bruk på grund av att de anses för
dyra.

Mot. 1989/90
Jo509

Stockholm den 16 januari 1990

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Åsa Domeij (mp)

Marianne Samuelsson (mp)

Roy Ottosson (mp)

